

Tomasz Kaczmarek

Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM

Planowanie nieformalne
wyzwaniem dla gospodarki przestrzennej

Konferencja Jubileuszowa z Okazji 25 lat Gospodarki Przestrzennej na UAM, Poznań, 24-25.11 2016 r.

Zagadnienia

- Pojęcie, definicje
- Przestanki, cele
- Skale przestrzenne, obszary
- Silne i słabe strony
- „Koncepcja kierunków rozwoju przestrzennego Metropolii Poznań” jako przykład planowania nieformalnego

Pojęcie

Informal planning

Informelle Planung

Planowanie nieformalne, niesformalizowane

Soft spatial planning

„Miękkie planowanie przestrzenne”

Planowanie nieobligatoryjne,
nie(z)obowiązujące, „niepewne”

Pre-planning

Planning about planning

Definicja

Miękkie planowanie przestrzenne odnosi się do rodzaju planowania, która nie jest oparte na aktach prawnych lub finansowych a jedynie odnosi się do nieformalnych sposobów działania i do wspólnego *visioning*.

Waterhout, 2010

Soft Spaces and Governance: The Transformation of Planning

Planowanie przestrzeni "miękkich" w oparciu o konsensus polityczny i dobrowolną współpracą gmin

Haughton & Allmendinger 2009

The Soft Spaces of Local Economic Development

Soft Spaces

Miękkie przestrzenie są obszarami celowej próby wprowadzenia nowych i innowacyjnych sposobów myślenia, zwłaszcza w miejscach, gdzie istnieje znaczna odporność na międzysektorowe i międzyterytorialne zarządzanie.

Haughton & Allmendinger, 2008

Soft spaces, fuzzy boundaries, and metagovernance: the new spatial planning ...

Szczególny rodzaj przestrzeni, poza granicami polityczno-administracyjnymi oraz wewnętrznym terytorialnym podziałem państwa narodowego.

Walsh, Jacuniak-Suda, Knieling, Othengrafen, 2013

Soft Spaces in Spatial Planning and Governance: Theoretical Reflections and Definitional Issues

Soft spaces

There is also an emergent resort to new multi-area subregions for strategy making and policy delivery, evident at various scales of regeneration, planning, and other domains, breaking away from the rigidities associated with the formal scales of statutory plan-making. The emergence of these 'soft spaces' is an important trend, which alongside the tactical use of 'fuzzy boundaries' is related to a policy impetus to break away from the shackles of pre-existing working patterns which might be variously held to be slow, bureaucratic, or not reflecting **the real geographies of problems and opportunities**

Odzwierciedlenie rzeczywistej geografii problemów i szans

Allmendinger & Haughton, 2009

Soft spaces, fuzzy boundaries, and metagovernance: the new spatial planning in the Thames Gateway

Definicja

Planowanie nieformalne oznacza dobrowolnie prowadzone procedury planistyczne, nie posiadające mocy wiążącej i ukierunkowane na uzyskanie konsensusu.

*Planungsbegriffe in Europa,
Deutsch-Niederländisches Handbuch der Planungsbegriffe, ARL 2003.*

Planowanie nieformalne nie może zastąpić formalnego jeśli za cel planowania uznać działania i decyzje wiążące.

<http://www.lehrte.de/Bauen-Umwelt/Verkehr/Stadtplanung/Stadtentwicklung>

Cel

Celem planowania nieformalnego jest uniknięcie lub łagodzenie potencjalnych konfliktów poprzez procesy współpracy, jeszcze przed wykonaniem prawnie wiążących opracowań planistycznych

Planungsbegriffe in Europa,

Deutsch-Niederländisches Handbuch der Planungsbegriffe, ARL, 2003.

Instrumenty

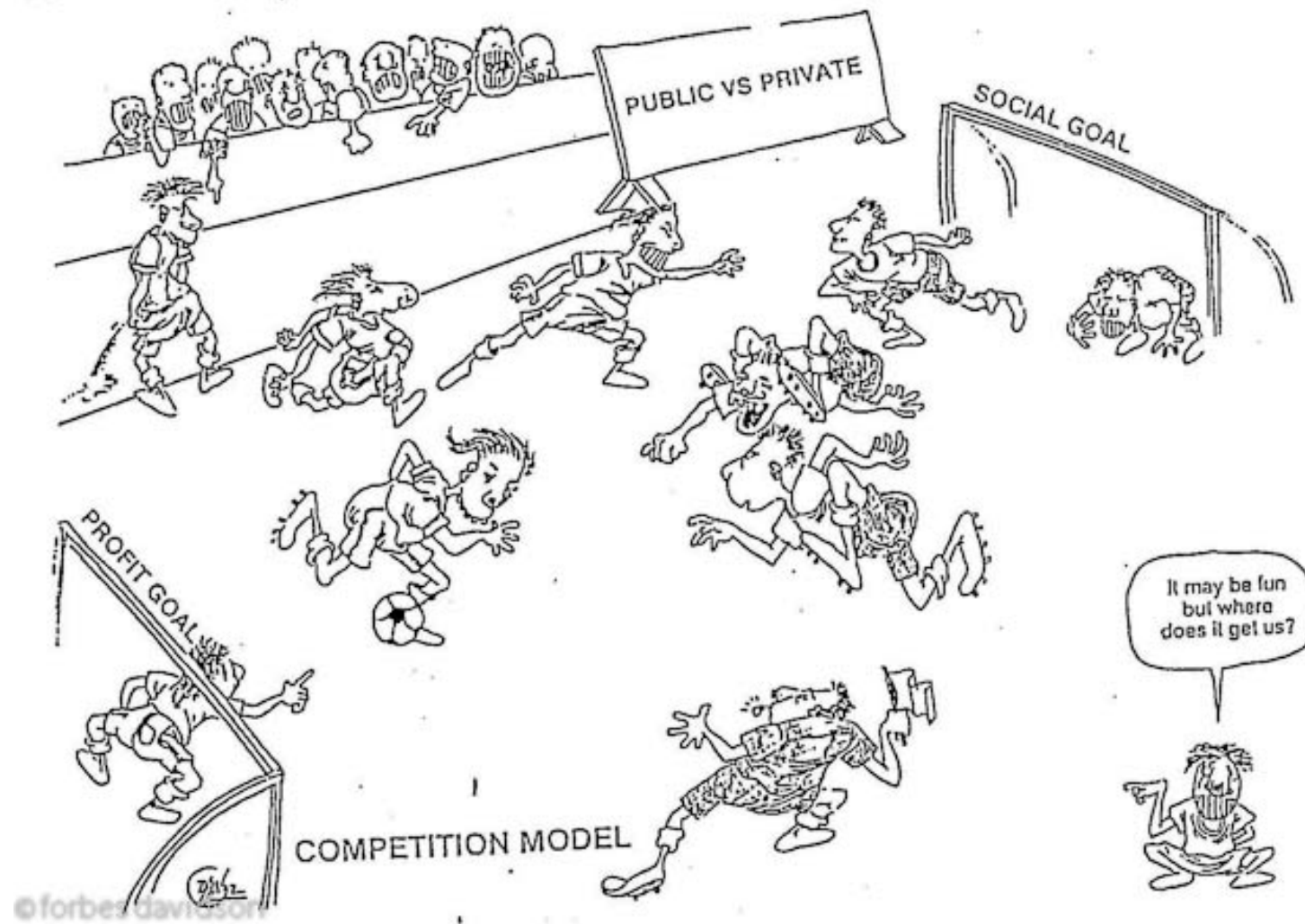
Wszystkie plany, które nie rozwijają formalnego procesu zagospodarowania przestrzennego, bez mocy prawnej (konceptje, projekty, plany strukturalne, plany ramowe, prace konkursowe ...)

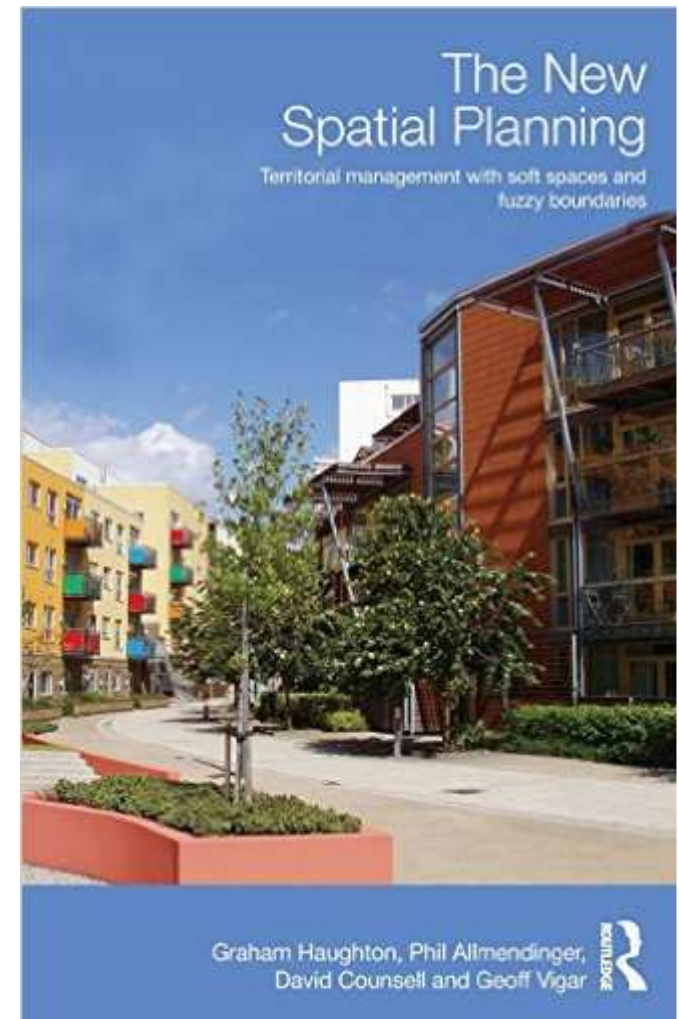
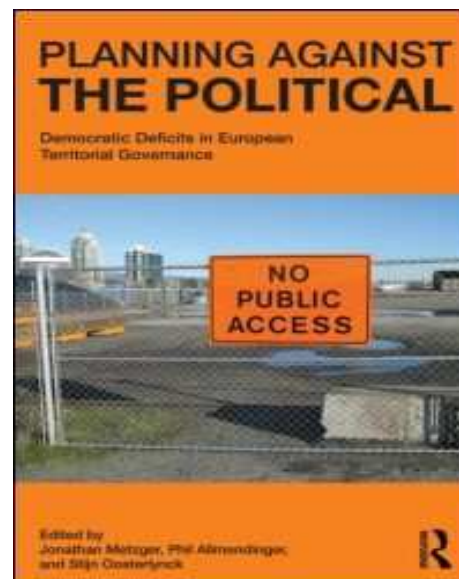
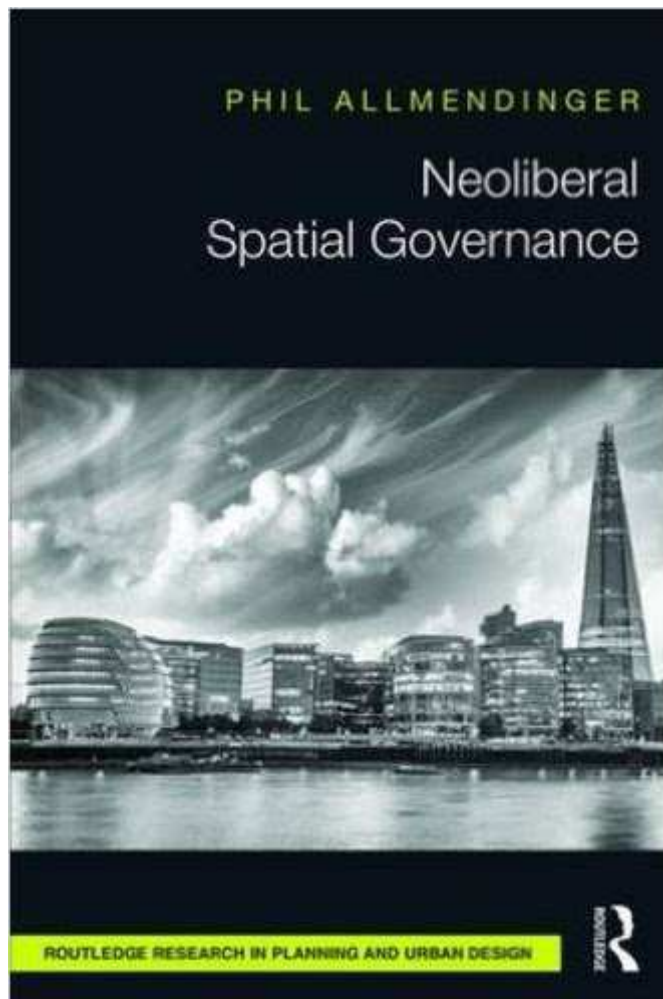
Przykłady niemieckich opracowań planistycznych

- Stadtentwicklungskonzepte
- Rahmen-, Entwicklungs- oder Strukturplanungen
- Städtebauliche Wettbewerbe
- Machbarkeitsstudien
- Städtebauliche Konzepte
- Städtebauliche Entwürfe

Przesłanki planowania nieformalnego

- Wzrost konfliktów przestrzennych oraz rosnącej złożoności i skomplikowania procesu planowania przestrzennego (od połowy lat 70. XX w.)
 - Hermetyczność (sztywność) systemu planowania
 - Mało elastyczne rozwiązania prawne
 - Sztywność struktur administracyjnych
 - Tworzenie się „spaces of flows”, „soft spaces”
 - Rozwój społeczeństwa obywatelskiego
 - Rosnąca liczba interesariuszy w procesie planowania.
- Governance in planning.*

Konferencja Jubileuszowa z Okazji 25 lat Gospodarki Przestrzennej na UAM, Poznań, 24-25.11 2016 r.

Planowanie formalne vs. nieformalne

Planowanie formalne

- Ustawowe
- Obligatoryjne
- Poddane procedurze
- Normatywne
- Regulacyjne/Egzekucyjne
- Hierarchiczne
- Dla jednostek w granicach
- O ograniczonej partycypacji (technokratyczne)
- Przez uprawnione biura
- Niezintegrowane

Planowanie nieformalne

- Pozaustawowe
- Fakultatywne
- Poza procedurą
- Koncepcyjne, analityczne
- Rekomendacyjne
- Niehierarchiczne/ międzyszczeblowe
- Trans/intergraniczne
- Przez/wśród interesariuszy (partycypatywne)
- Inne organizacje
- Możliwości integracji...

Skale planowania nieformalnego

Europejska (np. opracowania ESPON)

Krajowa (KPZK ?)

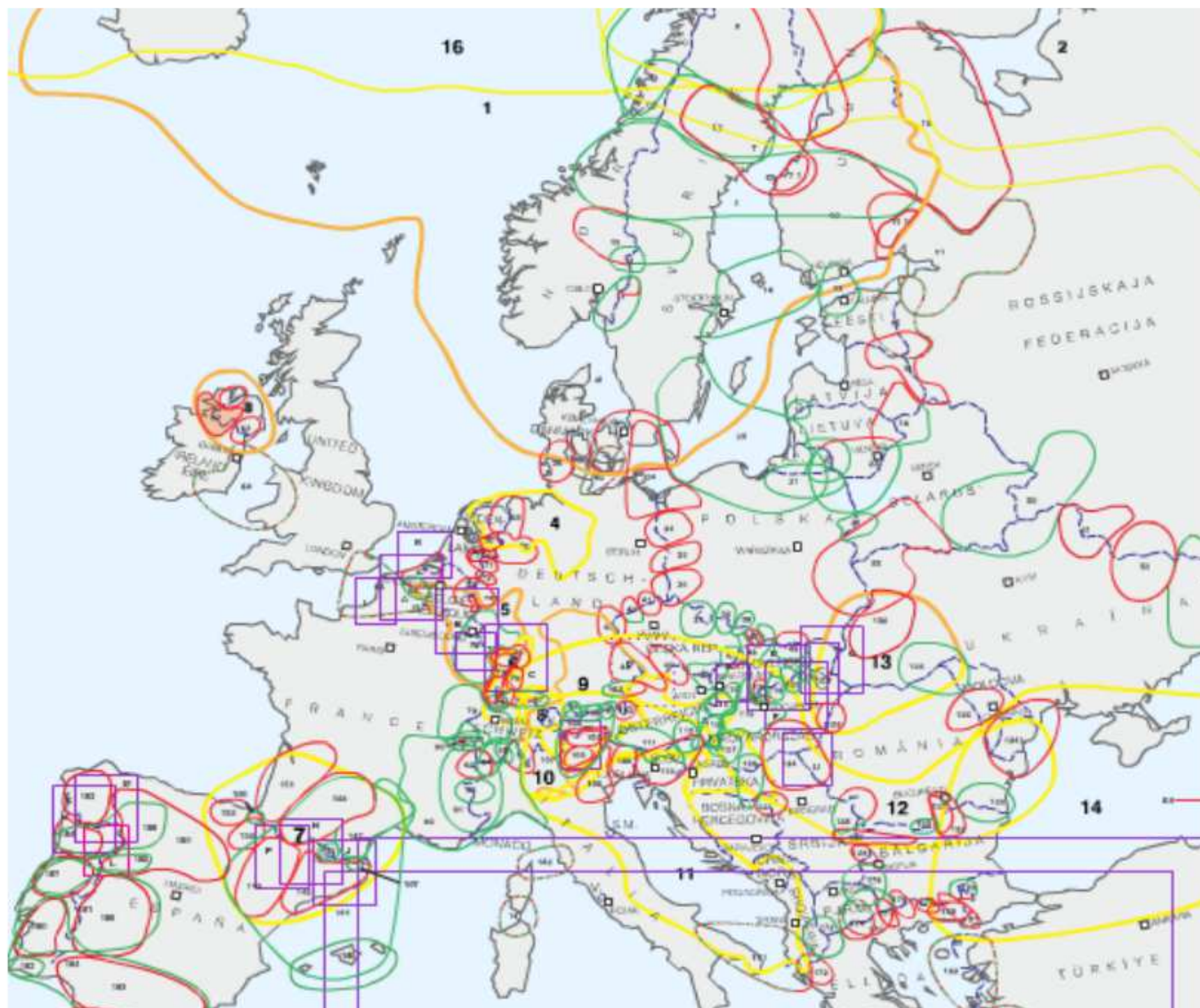
Regionalna

Transgraniczna (Euroregiony)

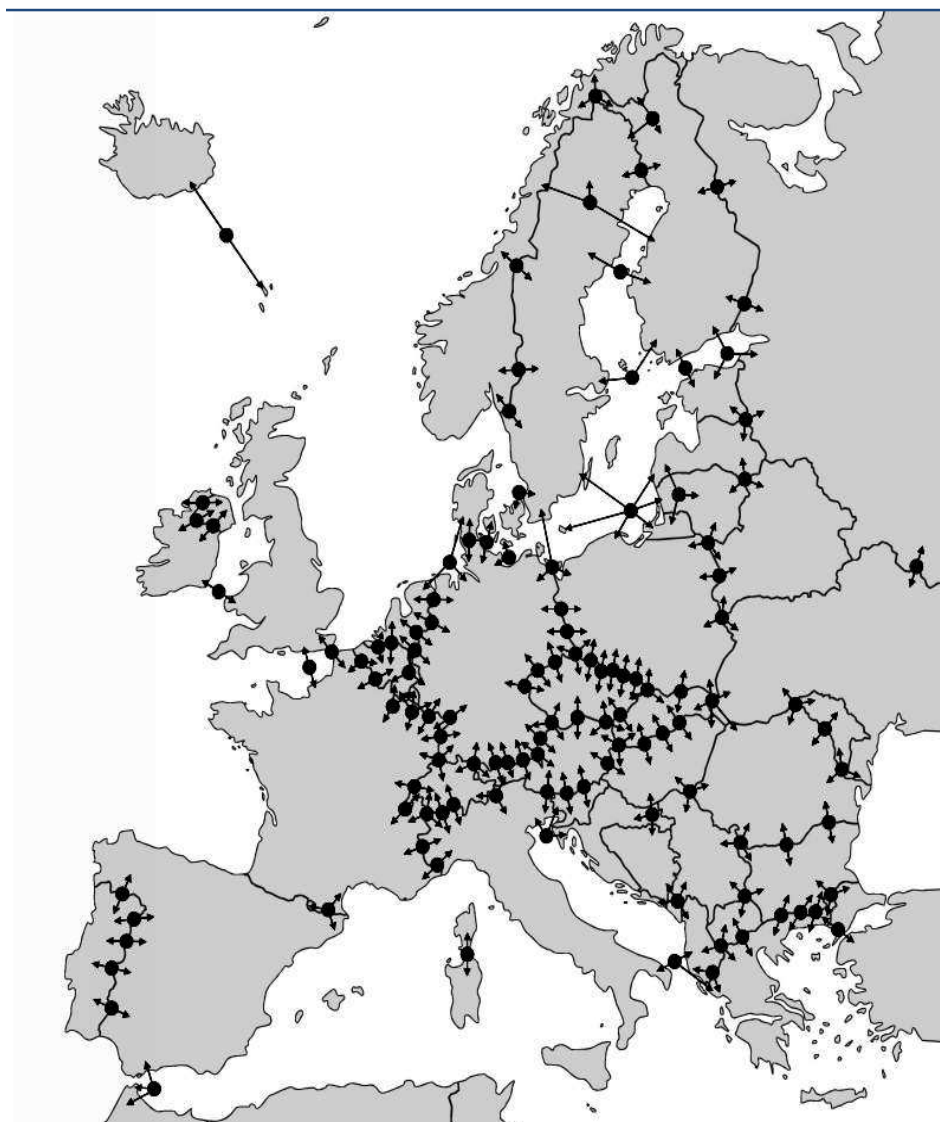
Obszary metropolitalne

Inne obszary funkcjonalne

Inne obszary w skali lokalnej i miejscowej

Transnagraniczne struktury – Euroregiony/Euromiasta

Konferencja Jubileuszowa z Okazji 25 lat Gospodarki Przestrzennej na UAM, Poznań, 24-25.11 2016 r.

Tereny inwestycyjne i mieszkaniowe, osie rozwoju sieci miejskich
Specjalne obszary np. handlowe i górnicze, uniwersytety, Transfer wiedzy i współpraca,
Infrastruktura transportowa, Tereny zielone krajobrazy naturalne, ekologiczne
Systemy wodne i ochrona przeciwpowodziowa, retencja wody i zapewnienie jakości wody

Konferencja Jubileuszowa z Okazji 25 lat Gospodarki Przestrzennej na UAM, Poznań, 24-25.11 2016 r.

Funkcje planowania nieformalnego:

- Informacyjna
- Edukacyjna
- Integracyjna
- Polityczna
- Ograniczająca potencjalne konflikty
- Wspierająca
- Pre-planning

Siła i deficyty planowania nieformalnego

Zalety/Szanse

- Planowanie dla obszarów dla których nie ma obligatoryjnego planowania
- Inspiracja do tworzenia programów sektorowych , masterplanów
- Proces uczenia się i dalszego zacieśniania współpracy
- Stworzenie wspólnej bazy informacji przestrzennej
- Możliwy element systemu planowania – pre-planning
- Wsparcie z poziomu UE

Deficyty/Zagrożenia

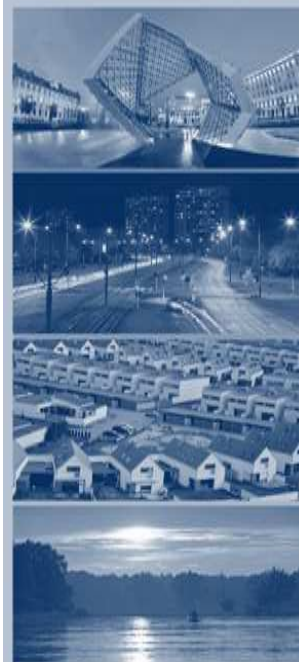
- Słaba świadomość potrzeby planów nieformalnych
- Ich słaba moc sprawcza
- Długofalowy efekt
- Słaba kultura planistyczna
- Częste dyskontowanie ze strony sektora planistycznego
- Brak wsparcia ze strony decydentów

Koncepcja Kierunków Rozwoju Przestrzennego Metropolii Poznań

PODEJŚCIE ZINTEGROWANE

Koncepcja kierunków rozwoju przestrzennego Metropolii Poznań

Konferencja Jubileuszowa z Okazji 25 lat Gospodarki Przestrzennej na UAM, Poznań, 24-25.11 2016 r.

Planowanie metropolitalne

Przesłanki

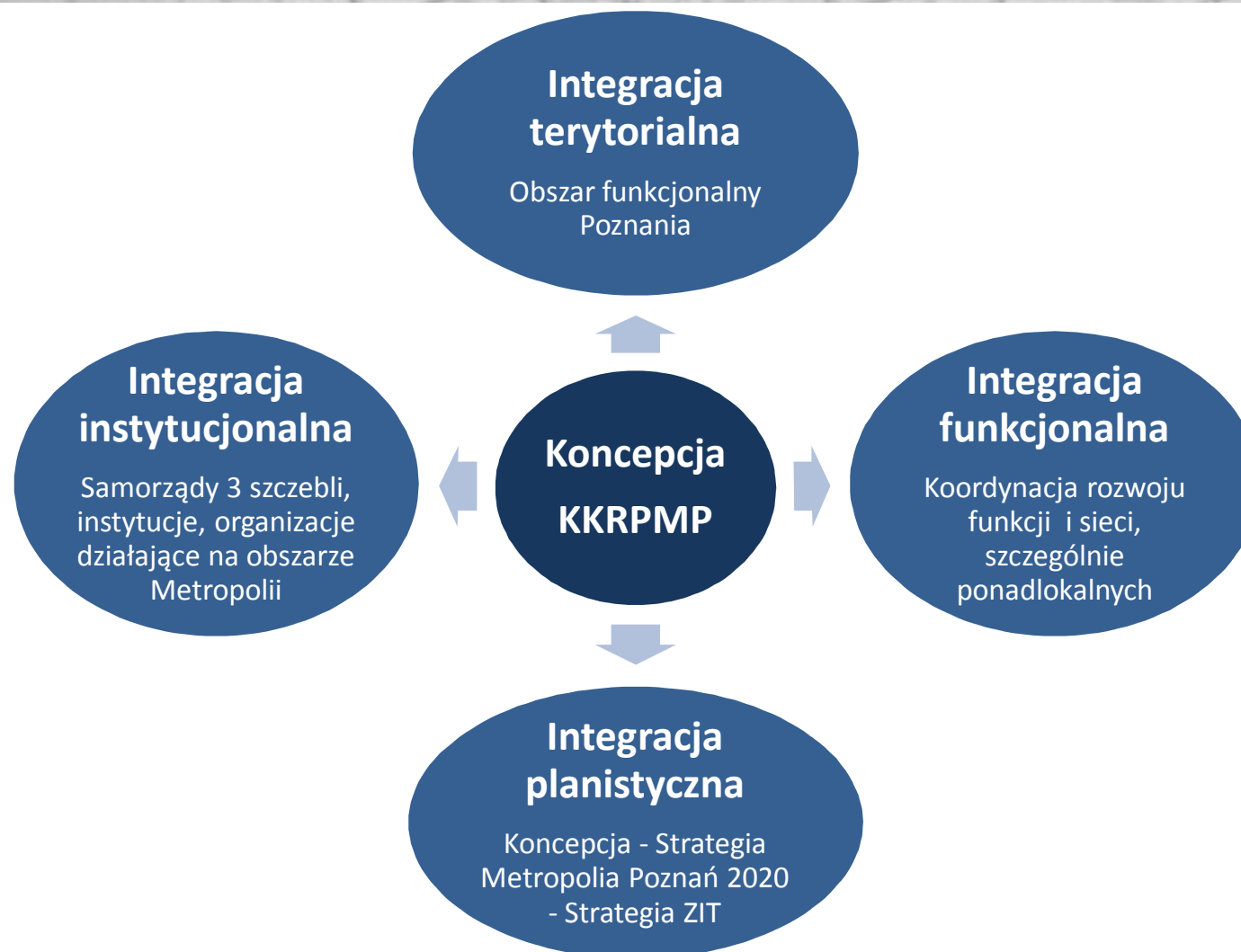
1. Złożoność struktur przestrzennych i społeczno-gospodarczych aglomeracji/obszarów metropolitalnych
2. Potrzeba koordynacji lokalnych polityk przestrzennych
3. Niedoskonałości systemu planowania przestrzennego

Podmiot wykonawczy

1. Samorząd regionalny: część planowania regionalnego
2. Samorząd metropolitalny: obligatoryjne zadanie własne
(*Metropolitan Government*)
3. **Współpraca metropolitalna: zadanie fakultatywne**
(*Metropolitan: Governance, Soft planning*)

Koncepcja Kierunków Rozwoju Przestrzennego Metropolii Poznań

PODEJŚCIE ZINTEGROWANE

Konferencja Jubileuszowa z Okazji 25 lat Gospodarki Przestrzennej na UAM, Poznań, 24-25.11 2016 r.

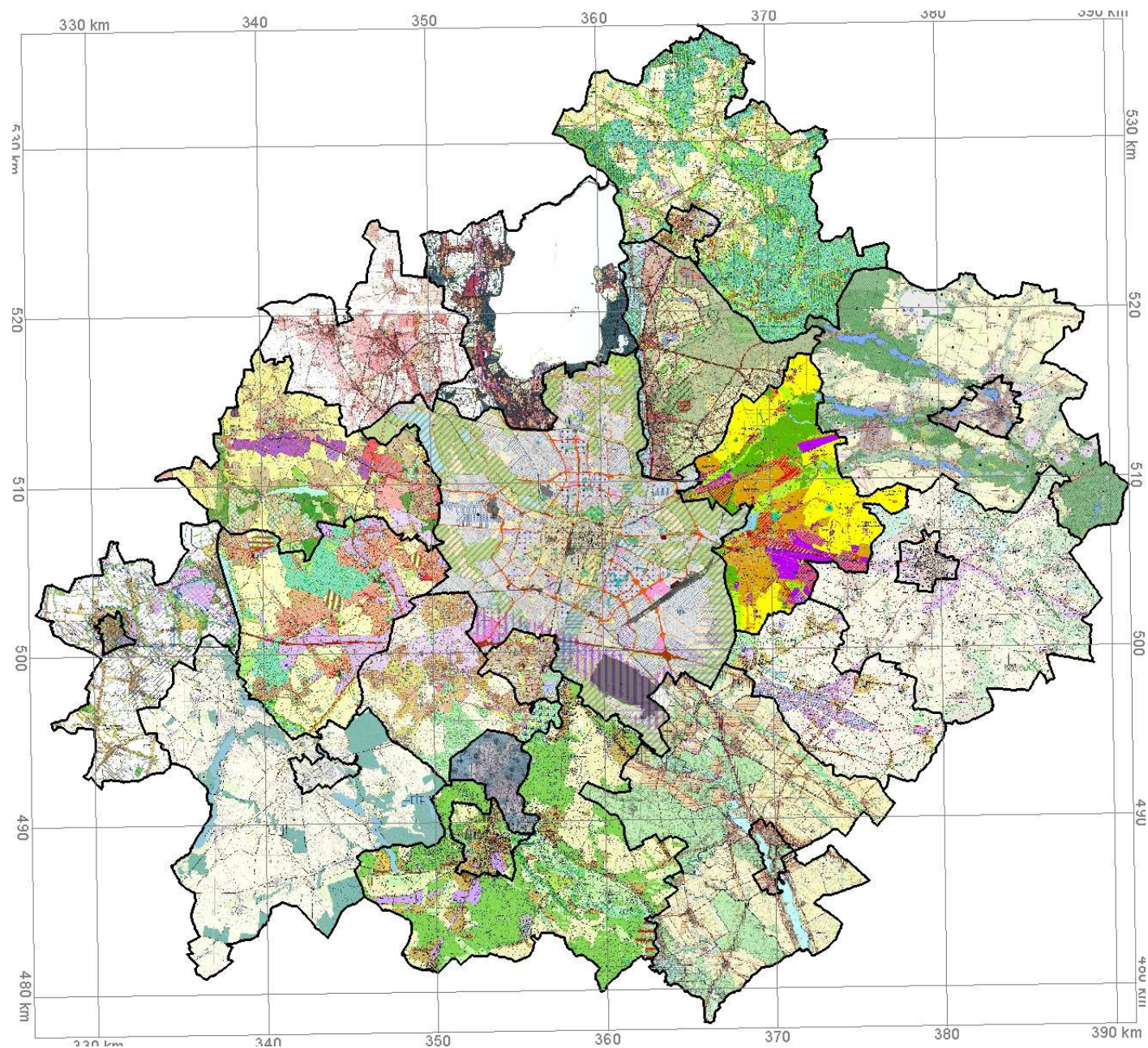
www.planowanie.metropoliapoznan.pl

Koncepcja Kierunków Rozwoju Przestrzennego Metropolii Poznań
PODEJŚCIE ZINTEGROWANE

Dziękuję za uwagę !

**Mozaika
SUIKZP**

Koncepcja Kierunków Rozwoju Przestrzennego Metropolii Poznań

PODEJŚCIE ZINTEGROWANE

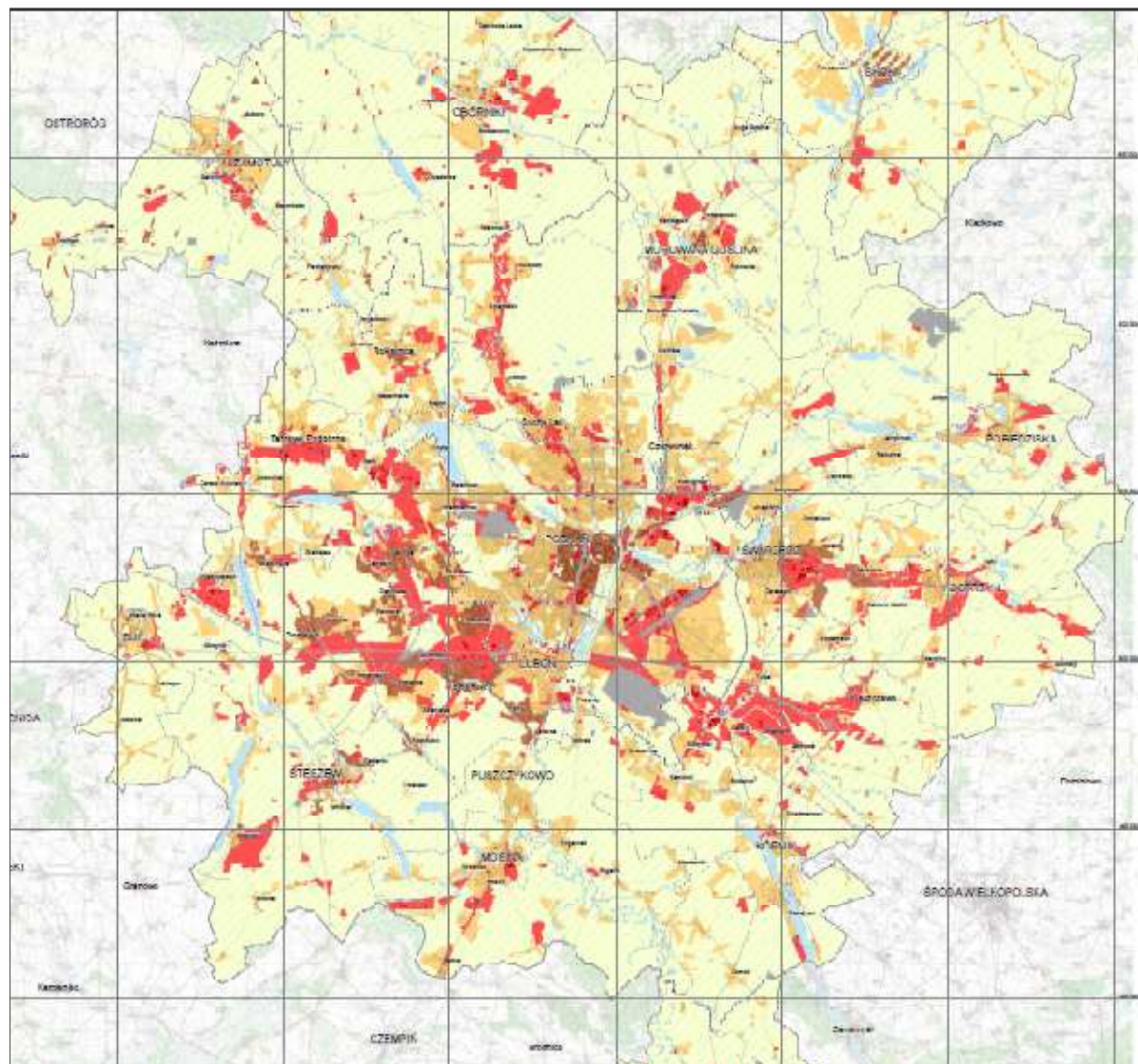
Standaryzacja ustaleń SUiKZP gmin

Kierunkowe przeznaczenie terenu na podstawie SUiKZP gmin

- tereny zabudowy mieszkaniowej i usług podstawowych
- tereny zabudowy usługowo-produkcyjnej
- tereny wielofunkcyjne
- tereny użytkowane rolniczo i tereny zieleni
- tereny infrastruktury technicznej

Inne oznaczenia

- obszar zabudowany z budynkami
- wody powierzchniowe

Ochrona przyrody

- Wielkopolski Park Narodowy
- rezerwy przyrody
- parki krajobrazowe
- obszary NATURA 2000
- pozostałe formy ochrony przyrody oraz otuliny

Kierunkowe przeznaczenie terenu

- tereny mieszkaniowe z usługami podstawowymi
- tereny produkcyjno-usługowe
- tereny infrastruktury technicznej (oprócz terenów komunikacyjnych)

Obszary szczególnego znaczenia dla polityki przestrzennej

- Śródmieście Poznania (obszar koncentracji funkcji metropolitalnych i działań rewitalizacyjnych)
- pozostałe obszary koncentracji działań rewitalizacyjnych

Funkcje metropolitalne

- Międzynarodowe Targi Poznańskie
- obszary i obiekty dziedzictwa kulturowego
- kampusy uczelni wyższych
- Szpitalne Oddziały Ratunkowe
- obiekty sportowe
- centra handlowe (>20 tys. m kw.)
- Port Lotniczy Ławica

Drogi i koleje

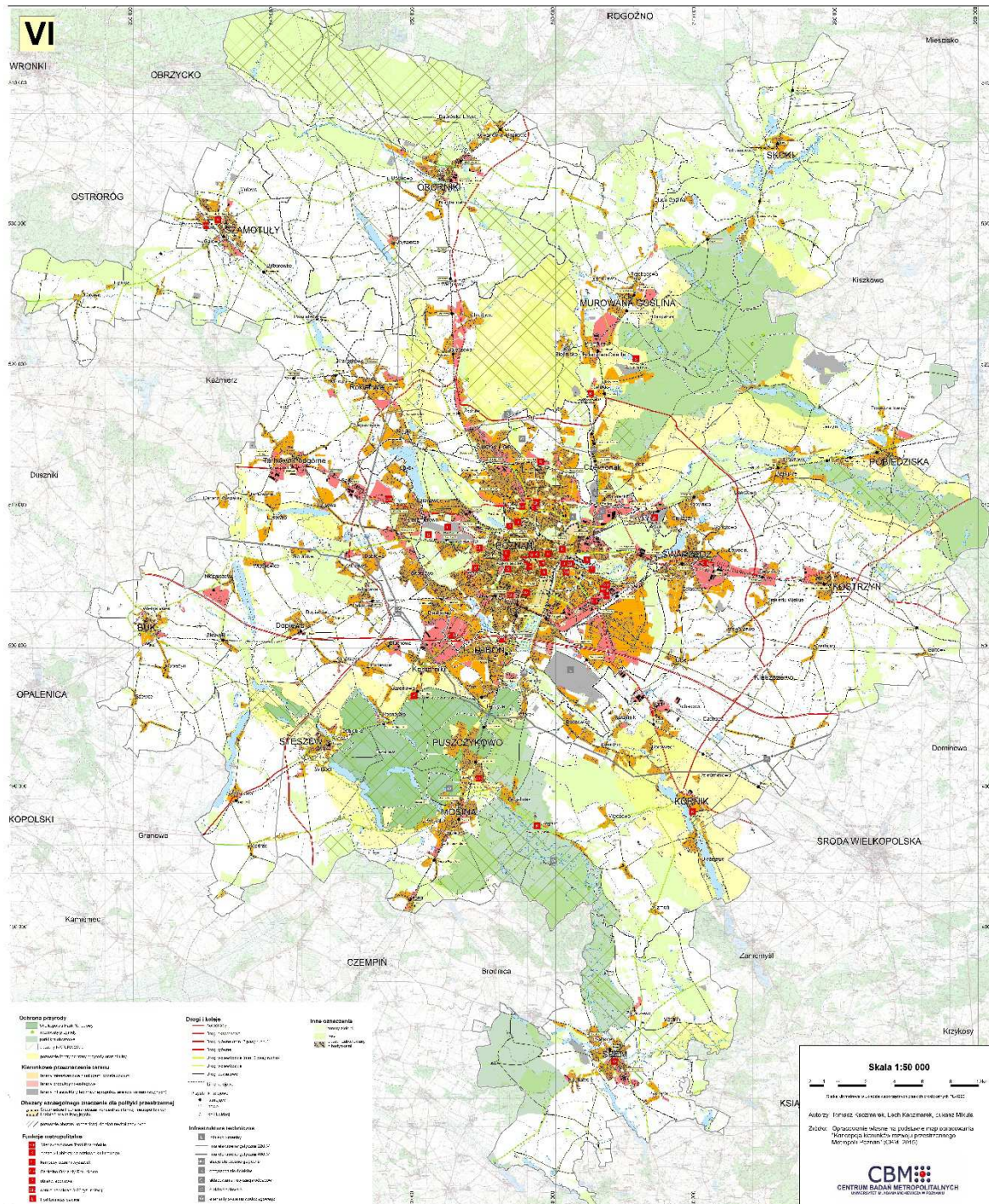
- Autostrady
- Drogi ekspresowe
- Drogi główne (min. 2 pasy ruchu)
- Drogi główne
- Drogi wojewódzkie (min. 2 pasy ruchu)
- Drogi wojewódzkie
- Drogi powiatowe
- Linie kolejowe
- Przystanki kolejowe
 - istniejące
 - nowe
 - do likwidacji

Inne oznaczenia

- tereny zieleni
- lasy
- obszar zabudowany z budynkami

Infrastruktura techniczna

- lotnisko Krzesiny
- linia elektroenergetyczna 220kV
- linia elektroenergetyczna 400kV
- stacje elektroenergetyczne
- oczyszczalnie ścieków
- składowanie i utylizacja odpadów
- elektrociepłownia
- elementy systemu wodociągowego

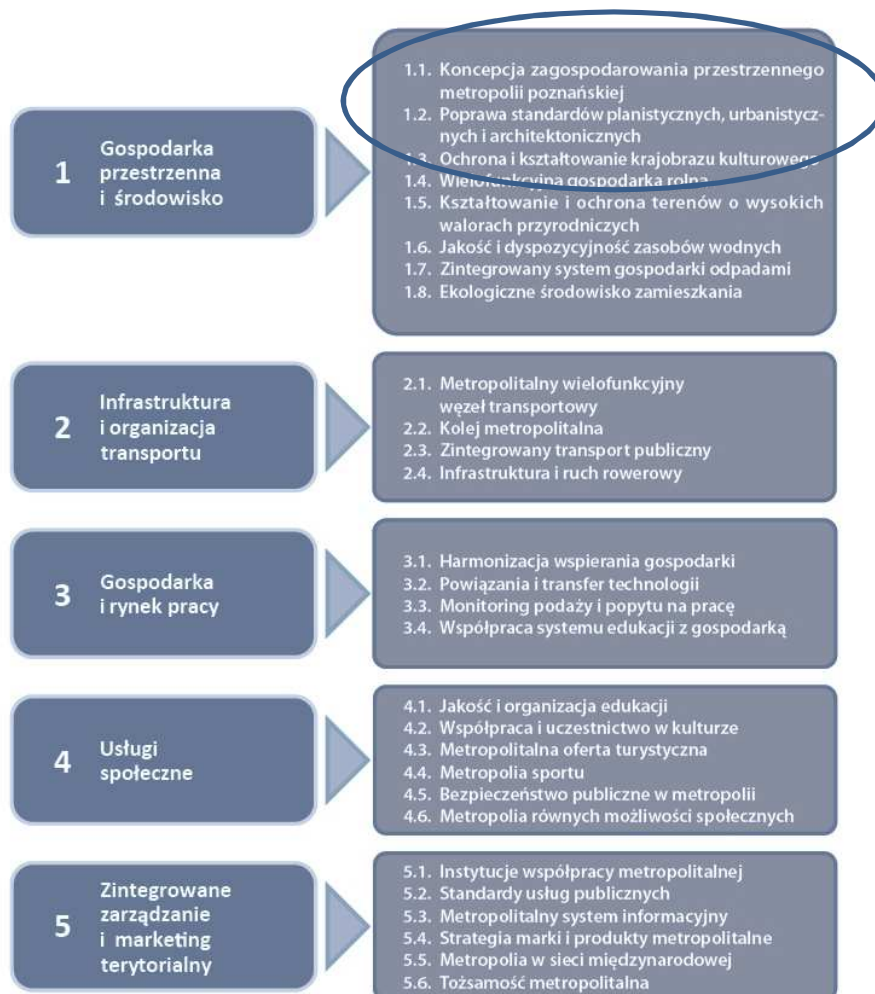

Koncepcja a lokalne polityki przestrzenne

- W obecnych warunkach prawnych zadaniem Koncepcji jest wspomaganie działań gmin w zakresie planowania przestrzennego i formułowania polityk zrównoważonego rozwoju.
 - Opracowanie powinno być, w wymiarze przestrzennym, instrumentem polityki rozwoju Stowarzyszenia Metropolia Poznań, które zgodnie z zapisem swojego statutu (art. 11 pkt. 1) „prowadzi działania wspierające wdrażanie wspólnie wypracowanej strategii rozwoju” oraz „monitoring procesów społeczno-gospodarczych i środowiskowych”.
-

Koncepcja Kierunków Rozwoju Przestrzennego Metropolii Poznań

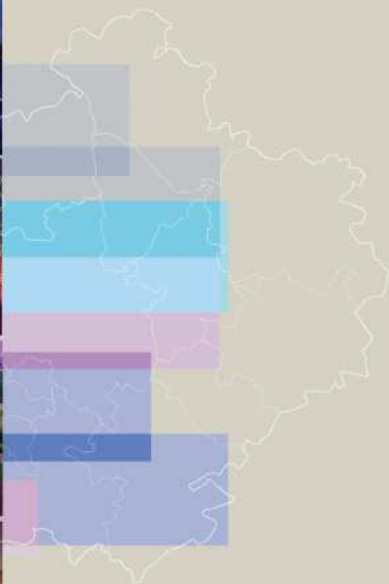
PODEJŚCIE ZINTEGROWANE

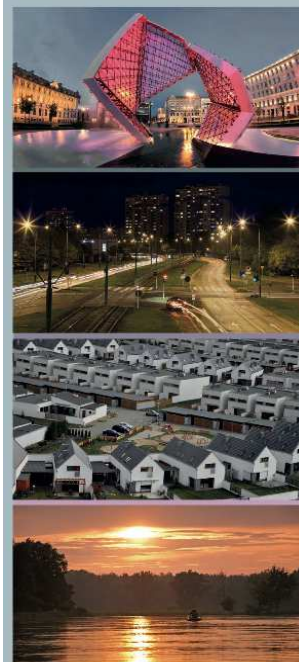
Koncepcja Kierunków Rozwoju Przestrzennego Metropolii Poznań

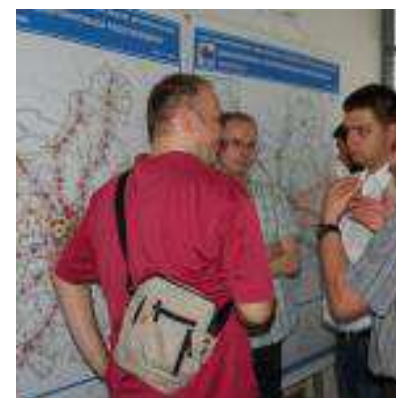
PODEJŚCIE ZINTEGROWANE

Studium uwarunkowań rozwoju przestrzennego
AGLOMERACJI POZNAŃSKIEJ

Koncepcja kierunków rozwoju przestrzennego
Metropolii Poznań

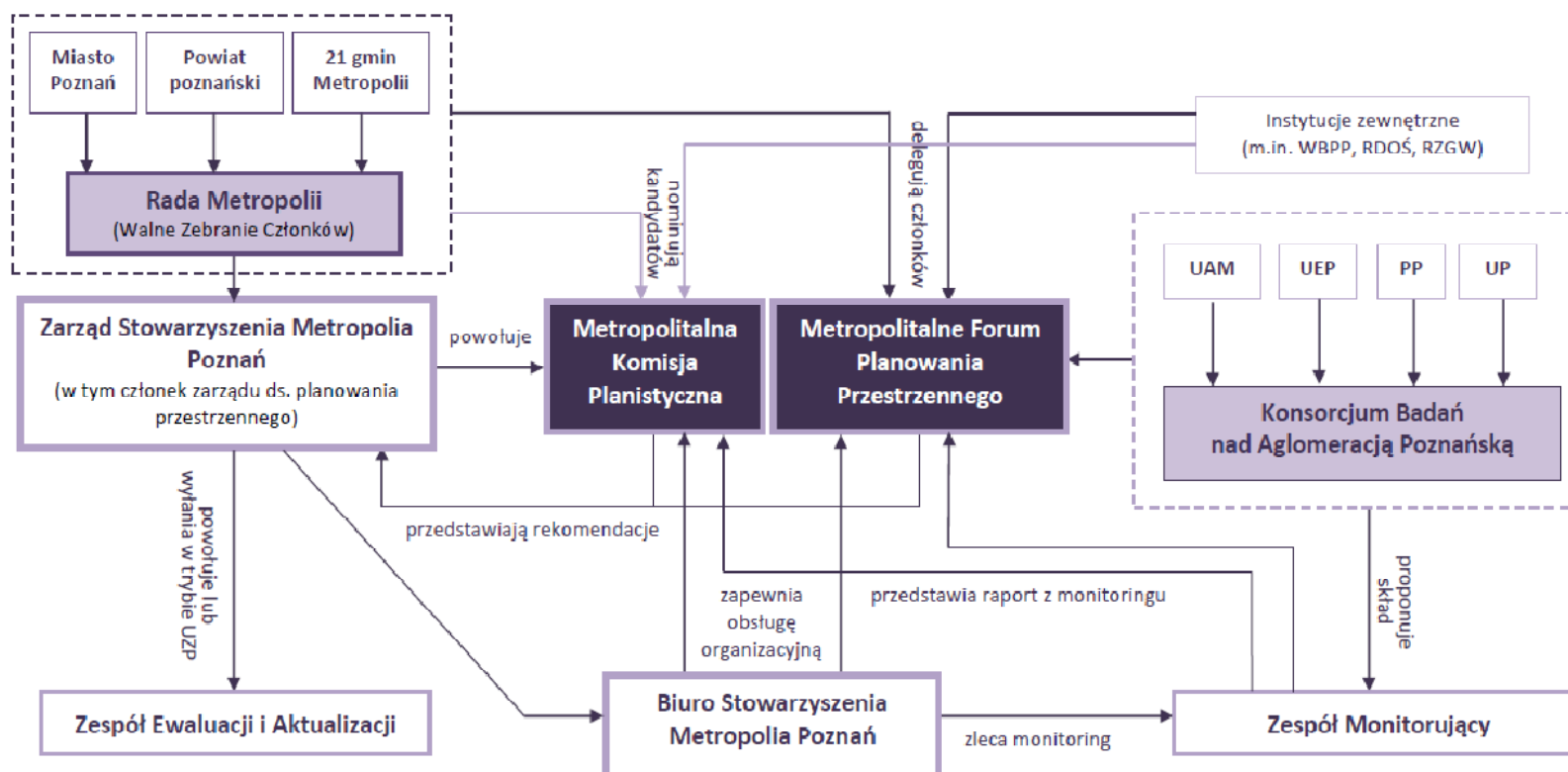
Cele projektu

- Opracowanie spójnej, zdefiniowanej obszarowo i promującej zintegrowane podejście, Koncepcji Kierunków Rozwoju Przestrzennego Metropolii Poznań.
- Opracowanie zasad wdrażania ustaleń Koncepcji do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
- Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko w odniesieniu do skutków wprowadzenia ustaleń Koncepcji w życie.

Koncepcja Kierunków Rozwoju Przestrzennego Metropolii Poznań

PODEJŚCIE ZINTEGROWANE

System wdrażania ustaleń Koncepcji Kierunków Rozwoju Przestrzennego Metropolii Poznań

Konferencja Jubileuszowa z Okazji 25 lat Gospodarki Przestrzennej na UAM, Poznań, 24-25.11 2016 r.

Walory (aplikacyjne) KKRPMMP

1. **Zastosowanie narzędzia *softplanning*** do uzgodnień i tworzenia planów lokalnych.
2. **Dobra praktyka** zintegrowanego podejścia w planowaniu przestrzennym.
3. **Wykorzystanie nowych metod** planowania przestrzennego (GIS), metodyka planowania metropolitalnego
4. **Podstawa do tworzenia Ramowego Studium** Uwarunkowań i Kierunków Rozwoju Przestrzennego Związków Metropolitalnych - Ustawa o związkach metropolitalnych z dn. 9.10.2015 (*pre-planning*)
5. **Podstawa do współpracy Stowarzyszenia z samorządem województwa** w zakresie kreowania regionalnej polityki przestrzennej - Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Funkcje opracowania

- **Informacyjna** (sporządzenie bazy danych przestrzennych w skali metropolii: Studium 2010, Koncepcja 2014)
 - **Diagnostyczna** (diagnoza stanu zagospodarowania, identyfikacja problemów przestrzennych)
 - **Indykatywna** (wskazanie pożądanych kierunków zagospodarowania i rozwoju oraz zasad ich wdrażania)
 - **Edukacyjna** (promowanie oddolnego, zintegrowanego podejścia w planowaniu przestrzennym)
-

Zakres opracowania

1. Przegląd dokumentów planistycznych i strategicznych na obszarze opracowania, w tym dokumentów lokalnej polityki przestrzennej.
 2. Uspójnienie dokumentów planistycznych w granicach obszaru opracowania na poziomie studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin (jednolita baza informacyjna).
 3. Zasady rozwoju przestrzennego Metropolii Poznań w oparciu o wytyczne dokumentów polityki przestrzennej kraju (KPZK 2030).
 4. Wskazanie obszarów istotnych z punktu widzenia ochrony środowiska i krajobrazu kulturowego, w tym obszarów z postulowanym zakazem zabudowy, proponowanych do objęcia formami ochrony przyrody oraz wskazanymi do zadrzewień i zalesień.
 5. Określenie kierunków użytkowania terenów rolniczych.
 6. Wskazanie działań, mających na celu zintegrowane zarządzanie zasobami wodnymi na obszarze metropolii.
 7. Określenie stanu i kierunków zagospodarowania obszarów turystycznych, w tym przede wszystkim doliny rzeki Warty.
-

Zakres opracowania

8. Analiza rynku nieruchomości gruntowych niezabudowanych.
 9. Analiza chłonności terenów dotychczas wyznaczonych w dokumentach gminnych pod rozwój funkcji mieszkaniowych.
 10. Wskazanie obszarów priorytetowych dla rozwoju funkcji mieszkaniowych, usługowych i produkcyjnych w oparciu o analizę możliwości wyposażenia terenów w niezbędną infrastrukturę techniczną.
 11. Wskazanie obszarów zdegradowanych, wymagających pilnych działań rewitalizacyjnych.
 12. Analiza dostępności do węzłów transportu publicznego.
 13. Kierunki rozwoju transportu publicznego z uwzględnieniem ustaleń projektu planu transportowego miasta Poznania i powiatu poznańskiego.
 14. Kierunki rozwoju sieci dróg kołowych.
 15. Kierunki rozwoju sieci kolejowej, przede wszystkim w oparciu o koncepcję kolei metropolitalnej.
-

Zakres opracowania

16. Kierunki rozwoju infrastruktury rowerowej o znaczeniu ponadlokalnym, w tym propozycje nowych tras dojazdowych i turystycznych oraz powiązanie systemu rowerowego z transportem publicznym.
 17. Kierunki rozbudowy infrastruktury technicznej o charakterze metropolitalnym.
 18. Potencjalne obszary pod lokalizację obiektów energetyki odnawialnej.
 19. Analiza dostępności oraz wskazanie ewentualnych nowych lokalizacji dla wielkopowierzchniowych obiektów handlowych.
 20. Rozmieszczenie obiektów infrastruktury społecznej i sportowo-rekreacyjnej o charakterze ponadlokalnym.
 21. Syntetyczne ujęcie zagospodarowania przestrzennego oraz wskazanie priorytetowych działań kierunkowych na obszarze Metropolii Poznań.
-

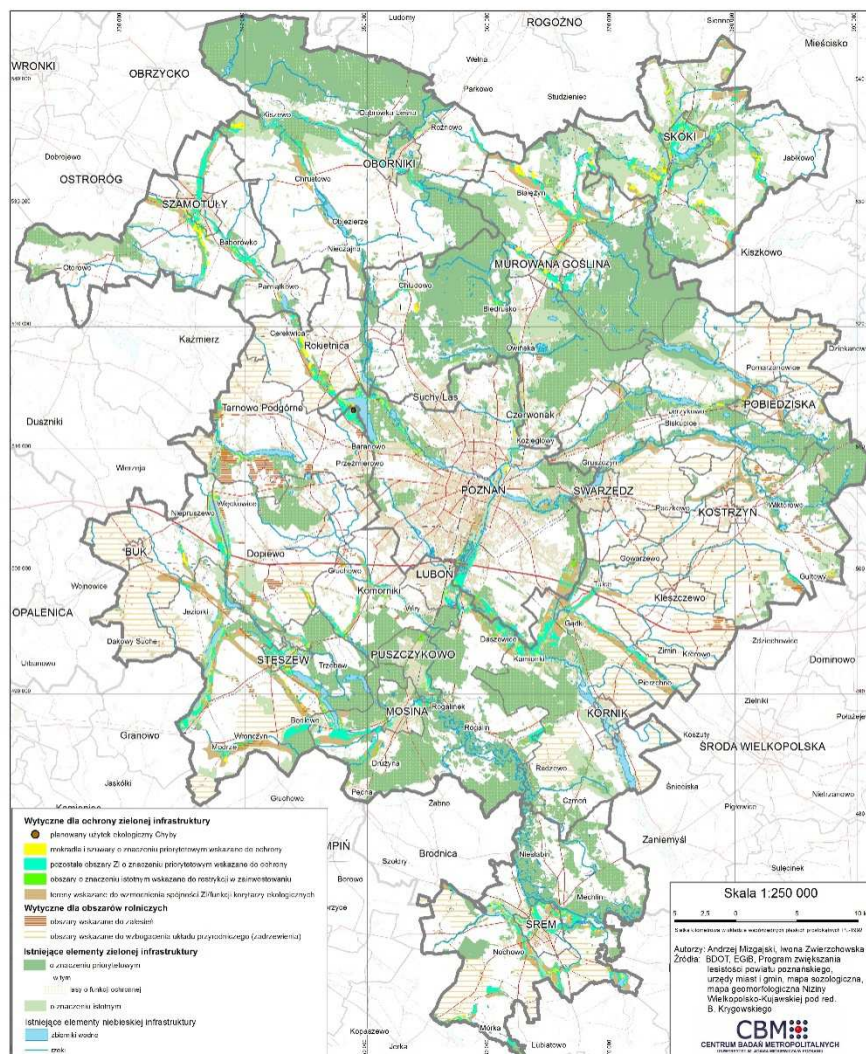
Zasady rozwoju przestrzennego metropolii

1. Zasada zintegrowanego planowania przestrzennego i społeczno-gospodarczego
 2. Zasada zrównoważonego rozwoju terytorialnego
 3. Zasada racjonalnego wykorzystania środowiska przyrodniczego
 4. Zasada zwartej Metropolii
 5. Zasada pierwszeństwa regeneracji terenów zainwestowanych nad zajmowaniem terenów pod nową zabudowę
 6. Zasada bilansowania potrzeb społeczno-gospodarczych i planowania nowych terenów inwestycyjnych
 7. Zasada równoległej realizacji celów publicznych i prywatnych
 8. Zasada dobrego dostępu do usług na obszarze całej Metropolii
 9. Zasada energooszczędności struktur przestrzennych
 10. Zasada koordynacji planowania przestrzennego i spójnego zarządzania infrastrukturą komunalną
-

Koncepcja Kierunków Rozwoju Przestrzennego Metropolii Poznań

PODEJŚCIE ZINTEGROWANE

Kształtowanie zielonej infrastruktury

Wytyczne dla ochrony zielonej infrastruktury

- planowany użytek ekologiczny Chyby
- mokradła i szuwały o znaczeniu priorytetowym wskazane do ochrony
- pozostałe obszary Zi o znaczeniu priorytetowym wskazane do ochrony
- obszary o znaczeniu istotnym wskazane do restrykcji w zainwestowaniu
- tereny wskazane do wzmocnienia spójności Zi/funkcji korytarzy ekologicznych

Wytyczne dla obszarów rolniczych

- obszary wskazane do zalesień
- obszary wskazane do wzbogacenia układu przyrodniczego (zadrzewienia)

Istniejące elementy zielonej infrastruktury

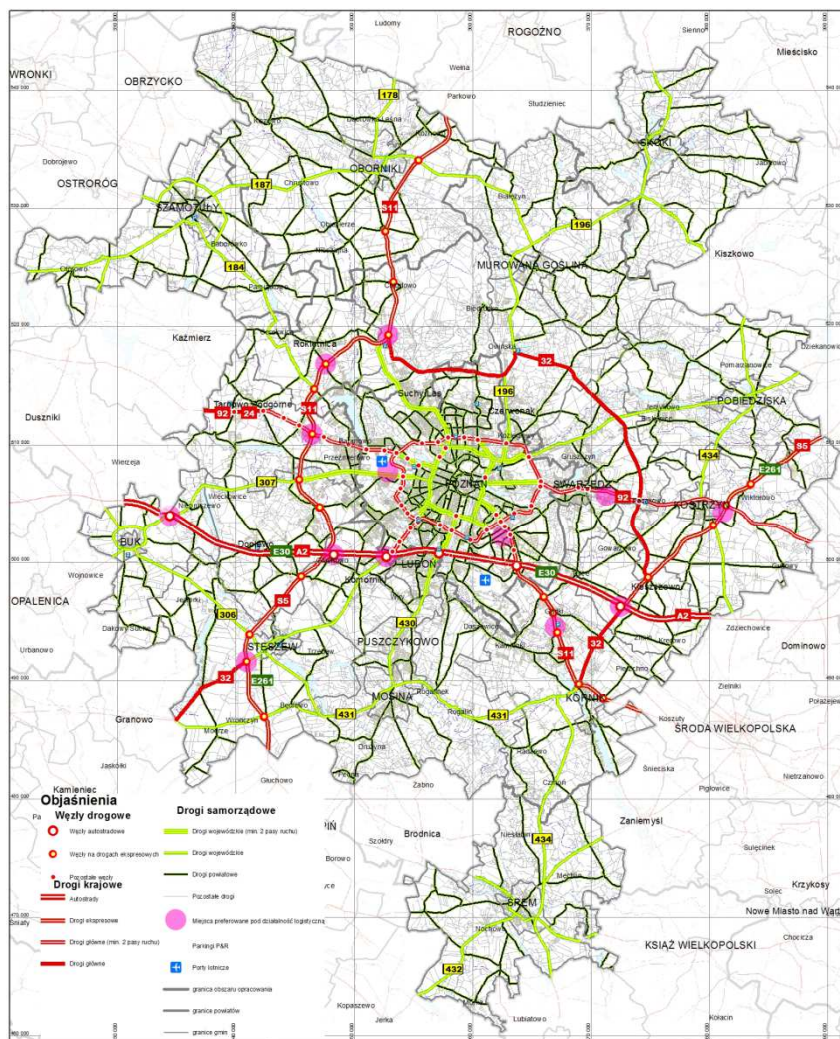
- o znaczeniu priorytetowym
- w tym
- las o funkcji ochronnej
- o znaczeniu istotnym

Istniejące elementy niebieskiej infrastruktury

- zbiorniki wodne
- rzeki

Koncepcja Kierunków Rozwoju Przestrzennego Metropolii Poznań

PODEJŚCIE ZINTEGROWANE

Sieć drogowa metropolii - kierunki rozwoju

Węzły drogowe

- Węzły autostradowe
- Węzły na drogach ekspresowych
- Pozostałe węzły

Drogi krajowe

- Autostrady
- Drogi ekspresowe
- Drogi główne (min. 2 pasy ruchu w jednym kierunku)
- Drogi główne
- Dawne drogi krajowe

Drogi samorządowe

- Drogi wojewódzkie
- Drogi powiatowe
- Drogi gminne i pozostałe
- Działalność logistyczna
- Gminy

Koncepcja Kierunków Rozwoju Przestrzennego Metropolii Poznań

PODEJŚCIE ZINTEGROWANE

Kierunki rozwoju infrastruktury rowerowej

Etapowanie rozbudowy sieci:

- 1) realizacja odcinków wewnątrzgminnych,
- 2) realizacja odcinków międzygminnych,
- 3) niezależna realizacja projektu Wartostrady.

Infrastruktura:

jezdnie rowerowe, pasy rowerowe, ulice z ruchem uspokojonym, skróty rowerowe.

Znakowanie szlaków codziennych i turystycznych.

